

10.5 Analyser i praksis

Både utilitarismen og Kants deontologi kan give nogenlunde klare svar på, hvordan man (ifølge dem) skal handle i en given situation. Nagels beskrivelse af de forskellige etiske værdier giver ikke den slags klare svar, og det er heller ikke pointen. Pointen er snarere, at man med udgangspunkt i en forståelse af de forskelligartede værdier, der er i spil i en given situation, kan give en mere nuanceret etisk analyse og vurdering. Der findes ikke nogen simple algoritme for, hvordan de etiske valg skal træffes, men man kan, med baggrund i Nagel, give en skabelon for, hvordan et etisk problem kan adresseres mere nuanceret. Vi vil her gengive en skabelon, der er bearbejdet og forkortet på grundlag af Christiansen (2015, s. 41):

- Identificér hvori det etiske dilemma består: Mellem hvilke grundlæggende etiske intuitioner er der konflikt?
- Hvilke etiske grundværdier er de etiske intuitioner, der er i konflikt med hinanden, baseret på (autonome værdier, deontologiske værdier, utilitaristiske værdier)? Siger det noget om, hvordan de forskellige intuitioner skal vægtes i forhold til hinanden?
- Hvilke interessenter er involveret i konflikten, og hvilke interesser har de hver især (1., 2. og 3. perspektiver)?
- Er der ikke-etiske perspektiver, fx konkret empirisk viden, der kan kaste lys over situationen og styrke den etiske analyse?
- Er der løsninger, hvor de etiske intuitioner, der er i konflikt med hinanden, kan respekteres? Og hvis ikke: Hvordan er det nødvendigt at modificere de etiske intuitioner du startede med? Kan du leve med de modifikationer i andre situationer?
- Beskriv dit løsningsforslag så konkret som muligt.

For at illustrere, hvordan en etisk analyse kan se ud i praksis, kan vi kort se på en sag fra 2015, hvor en datalogistuderende skrev speciale i samarbejde med Macom, firmaet bag læringsplatformen Lectio, som de fleste danske gymnasier bruger (Behrendt, 2014). Den studerende brugte data fra Lectio om godt 70.000 gymnasieelever og byggede ved hjælp af machine learning en model, der med 93% sikkerhed kunne forudsige, om en given elev ville droppe ud af gymnasiet inden for de næste tre måneder. Modellen blev kortvarigt implementeret som en funktion i Lectio, men blev fjernet efter en uge efter krav fra Danske Gymnasier (Møllerhøj, 2015).

Vi vil ikke lave en egentlig analyse af sagen, men blot illustrere, hvordan Nagels teori kan bringes i spil i den etiske undersøgelse af en konkret sag. En etisk analyse af situationen kunne som deontologiske perspektiver fx inddrage det forhold, at de elever, hvis data modellen blev bygget på, ikke havde givet samtykke til, at deres data blev brugt til at lave en model af den slags. Man kunne også inddrage det forhold, at eleverne ikke fik del i den økonomiske gevinst, implementeringen af modellen kunne have givet Macom (hvis modellen ikke var blevet fjernet) og det, at eleverne ikke havde noget reelt valg i forhold til at benytte Lectio. Som et utilitaristisk perspektiv kunne en etisk analyse overveje modellens troværdighed og rækkevidde (ikke mindst i lyset af induktionsproblemet og de forskellige andre metodologiske problemer machine learning-modeller generelt står over for, se kapitel 5). Fra et utilitaristisk perspektiv ville det dog også være relevant at gøre sig nogle grundige overvejelser om de forudsebare konsekvenser indførelsen af en model vil have på elever og lærere. Det vil det muligvis være relevant at indhente ny viden fx gennem pilotstudier eller interviews med lærere og elever, så man ikke er nødt til apriori at antage, at en implementering af modellen vil fremme nytte for de involverede parter. Udover de 1.- og 2.-

og 3.-persons-perspektiver, som deontologi og utilitarismen leverer, har de involverede parter sandsynligvis også deres egne 1.-personsperspektiver på sagen, hvor udviklingen af modellen på forskellige vis har spillet en rolle i deres personlige, individuelle livsprojekter. Det overordnede spørgsmål er nu, hvordan de forskellige perspektiver skal vægtes i forhold til hinanden, og om det med passende justeringer (fx brug af informeret samtykke, bedre afdækning af modellens konsekvenser) vil være muligt i højere grad at tilgodese flere af de konkurrerende perspektiver.